

Επίσκοπος και ενότητα στην εποχή Covid-19

Ορθοδοξία / Ποιμαντική Διακονία στον Χώρο της Υγείας

Βασίλειος Γκρίλλας, Θεολόγος, ΜΑ Θεολογίας

Η συμφωνία λόγου και πράξεως, αποτελεί την ουσιωδέστερη μορφή προβολής συγκροτημένου ανθρώπου. Η συμφωνία Πίστης στον Λόγο του Θεού και η εμπειρία βιώματος σε αυτή την πίστη, αποτελεί την ισχυρότερη προβολή Ορθόδοξου Χριστιανού. Η αποδοχή της εμπειρίας της Ορθοδόξου Πίστεως και η ορθή μεταλαμπάδευση αυτής της εμπειρίας, αποτελεί κύριο άξονα της παρουσίας του Επισκόπου. Αυτονόητο ότι ο Επίσκοπος -ως ο μείζον του εκκλησιαστικού σώματος- διακρίνεται για όλα αυτά τα χαρακτηριστικά, λαμπρυνόμενος εντός της αρχιερατικής αξίας και τιμής για την συμφωνία λόγου και πράξεως, Πίστης στο Λόγο του Θεού, εμπειρία εκκλησιαστικού βιώματος, ορθή μεταλαμπάδευση της εμπειρίας της Εκκλησίας. Τα στοιχεία αυτά

καθιστούν τον Επίσκοπο Ορθόδοξο.

Ο Επίσκοπος ως ο αποστολικός φορέας της εκκλησιαστικής εμπειρίας και της εκκλησιαστικής παραδόσεως είναι ο προβολέας της Ορθόδοξης Πίστεως η οποία αποτελεί τον παράγοντα ενότητας του όλου εκκλησιαστικού σώματος. Εκκλησιαστική εμπειρία και παράδοση είναι οι κύριες πηγές εκ των οποίων ο Επίσκοπος δύναται «τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι», ούτως ώστε να αποφεύγεται κάθε ενδεχόμενο «ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κριμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου.» (Α΄ Τιμ. 3,6). Η ενδεχόμενη απόρριψη αυτής της λογικής ἀγει σε διάβρωση του εκκλησιαστικού σώματος και οδηγεί σε θέσεις και διδασκαλίες που παρουσιάζονται ως «παραδιατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν.» (Τιμ. 6,5). Για αυτό και ο Απόστολος Παῦλος για να διασφαλίσει την ενότητα του εκκλησιαστικού σώματος ενώπιον τέτοιων καταστάσεων παραγγέλλει «ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων.» (Α΄ Τιμ. 6,5).

Το μέγιστο αυτό καθήκον του Επισκόπου για την τήρηση της εκκλησιαστικής ενότητας αποτελεί κύρια δέσμευση Ομολογίας Πίστεως. Προς τούτο, η εκκλησιαστική Τάξη και Παράδοση, απαιτεί από τον Επίσκοπο πριν λάβει τον αρχιερατικό βαθμό να δεσμευτεί «υπογραφή τε και λόγῳ», ότι θα αποτελεί φορέα ενότητας εν ειρήνῃ, ὡστε να διασφαλίζεται η Πίστη και μέσω αυτής, ἅπαν το εκκλησιαστικό σώμα. Στην ομολογία του Επισκόπου εντοπίζεται: «Προϋργιαίτα τα δέ μοι ὁμολογεῖται, ἵνα τηρῶ τὴν ἐνότητα τῆς Πίστεως ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς

ειρήνης...». Είναι αυτονόητο λοιπόν, ότι η ενότητα της πίστεως και των χριστιανών είναι κύριο έργο του Επισκόπου, συνδεδεμένο άρρηκτα με την ιδιότητα του. Τούτο, διότι μόνο μέσα από «τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως» το εκκλησιαστικό σώμα δύναται να μετέχει εις «τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» και δια αυτής της ενωτικής κοινωνίας να παραθέτει πάσαν την ζωὴ του «Χριστῷ τῷ Θεῷ». Αυτή η σωτηριώδης διαδρομή είναι το φορτίο του Επισκόπου, που πρέπει ως φορέας ενότητας να ακολουθήσει τα χνάρια του Ιησού Χριστού, να τηρήσει την ομολογία του και να θέσει την ψυχὴ του ως Εκείνος «ἵνα ᾧσιν ἐν» (Ιω. 16,11).

Ο Επίσκοπος ως ο εγγυητής της ενότητας της Εκκλησίας, δεν δύναται να διατυπώνει θέσεις αλλότριες της αρχιερατικής του αξίας. Μάλιστα με δεδομένο ότι δεν αποτελεί θεσμικό ὄργανο κοσμικῶν σχημάτων και ρόλων, στερείται παντελῶς της δυνατότητας να μορφοποιεῖ τον λόγο του στα σχήμα του κόσμου. Ο κόσμος ἔχει κριτήρια διαφορετικά. Η Εκκλησία ἔχει κριτήριο το Ἱερό Ευαγγέλιο. Δεν μπορεί ο λόγος του Ευαγγελίου να συσχηματιστεῖ στα κοσμικά σχήματα, διότι τότε και ο Λόγος του Θεοῦ «σχηματοποιεῖται» σε κοσμικότητες ἔξω του Ευαγγελίου. Εξ' ἄλλου ο ἴδιος ο Χριστός ἔθεσε αὐτά τα ὅρια λέγοντας για του Ἁγίους Αποστόλους διάδοχοι των οποίων εἶναι Ἐπίσκοποι: «ὄτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὐδὲ δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο [...] ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτοὺς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.» (Ιω. 16, 12-14).

Βασικὴ προϋπόθεση για την ενότητα του σώματος της Εκκλησίας, αποτελεί η ποιμαντικὴ του επισκόπου ἀνευ ουδεμίας διακρίσεως. Ο Επίσκοπος δεν ἔχει το δικαίωμα να διακρίνει ψυχές και το ἀκόμα χειρότερο να κατηγοριοποιεῖ ἀνθρώπους. Ως γνήσιος διάδοχος των Αποστόλων και φορέας του αρχιερατικῶν αξιώματος του Χριστοῦ, οφείλει να βλέπει το ἴδιο ὅλους τους ἀνθρώπους. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ την ἀμαρτία που φέρει ο κάθε ἀνθρωπος, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τις ὅποιες σωστές ἢ λάθος ἐπιλογές του προσώπου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ την κοινωνικὴ θέση, τον τρόπο σκέψης, το χρώμα του δέρματος, την γλώσσα, την καταγωγή, ο Επίσκοπος οφείλει να στέκεται ὑψηλά στο σύνθρονο που του ἔδωσε η Εκκλησία και ἐκ του οποίου δεν εἶναι ορατὴ καμία διάκριση. Δεν εἶναι τυχαίως αὐτό που θέτει η Εκκλησία μπροστά στον ἐπὶ του συνθρόνου θρόνο του Επισκόπου εἶναι η Ἁγία Τράπεζα. Ο Επίσκοπος μπορεί να δει τα πάντα ἀπὸ το ὕψος του θρόνου του, ἀλλὰ η ὀπτικὴ του εἶναι πάντα πάνω ἀπὸ την Ἁγία Τράπεζα. Ευτυχῶς ὅτι διέρχεται ἀπὸ την Ἁγία Τράπεζα στερείται διακρίσεων. Η στέρηση κάθε διάκρισης εἶναι ο τρόπος που δίδαξε ο Χριστός. Ἄπλωσε τα χέρια Του και ἀγκάλιασε κάθε ἀνθρωπο. Στην ἴδια ἀγκαλιά του Χριστοῦ βρήκε καταφύγιο και ο Ιωάννης ο Ηγαπημένος, ἀλλὰ και η πόρνη. Στην ἴδια ἀγκαλιά βρέθηκαν οἱ ἀδελφές του φίλου Του Λαζάρου, ἀλλὰ και

οι δέκα λεπροί. Στην ίδια αγκαλιά συναντάμε τον Πέτρο που έδραμε ταχέως προς το μνημείο του Ιησού, αλλά και τον χωλό και τον παράλυτο που δεν μπορούσαν να κουνηθούν μήτε από την θέση τους. Στην ίδια αγκαλιά βρέθηκε η Παρθένος Μαρία, αλλά και η αιμορροούσα γυναίκα. Στην καταγεγραμμένη αυτή εμπειρία είναι αυτονόητο πώς η όποια διάκριση απάδει προς τον ενωτικό ρόλο του Επισκόπου.

Ο Επίσκοπος λόγω και έργω προβάλλει τον Τριαδικό Θεό. Κάθε λέξη του και κάθε πράξη του οφείλουν να καταδεικνύουν την οδό προς την θέωση. Αυτός ο πνευματικός δείκτης, προσανατολίζει το εκκλησιαστικό σώμα στην κατά Θεόν τελείωση, αλλά παράλληλα τελειοποιεί και τον Επίσκοπο ως άνθρωπο, ως αρχιερατικό βαθμό, ως ποιμένα της Εκκλησίας του Χριστού. Εκ των πραγμάτων λοιπόν ο Επίσκοπος, ως πνευματικός πατέρας, εν ελευθερία οδηγεί στην ελευθερία, στην κατά Χριστόν ελευθερία, που αποδεσμεύει τον άνθρωπο, το εκκλησιαστικό σώμα, από τα δεσμά του κόσμου και της αμαρτίας. Η πνευματική ζωή ελευθερώνει και δεν δεσμεύει. Αν η πνευματική ζωή δεσμεύει, τότε παύει να είναι πνευματική. Είναι ένας κοσμικός τρόπος που το «αποφασίζει», «το ενεργεί», και «το πράττειν» γίνονται εξαναγκασμός. Ωστόσο πνευματική πρόοδος δια εξαναγκασμού είναι ασύμβατη με την αλήθεια της Εκκλησίας. Τρανή απόδειξη είναι ο ίδιος ο Θεός. Σεβάστηκε την αυτοδιάθεση και την ελεύθερη βούληση του ανθρώπου ακόμα και όταν αυτή ήταν καταστρεπτική στο πρόσωπο του πρώτου

ανθρώπου Αδάμ.

Η εποχή μας έχει προσκλήσεις. Η υπερτίμηση των προκλήσεων είναι δυναμική αλλότρια της εκκλησιαστικής πραγματικότητας. Τούτο διότι, κάθε εποχή έχει τις δικές της προκλήσεις και αυτές ποτέ δεν έπαψαν στην ανθρώπινη ιστορία και στην πορεία του εκκλησιαστικού σώματος. Αν όμως η Εκκλησία στεκόταν στις προκλήσεις θα είχε χάσει την οπτική της κατά Χριστόν ζωής, της κατά χάριν μετοχής στο μέγα Μυστήριο του Θεού και σαφώς θα είχε απωλέσει κάθε στοιχείο εσωτερικό και εξωτερικό της κατά Θεόν τελείωσης του ανθρώπου. Η Εκκλησία φρονεί για τον κόσμο, αλλά δεν φρονεί ως ο κόσμος. Αυτή η λεπτομερής ισορροπία πρέπει να είναι για τον Επίσκοπο κανόνας βίου, διότι διασφαλίζει την ενότητα όχι μόνο του εκκλησιαστικού σώματος, αλλά και την σχέση Εκκλησίας και κόσμου.

Σαφώς κατά την παραγγελία της Εκκλησίας ο Επίσκοπος έχει το δικαίωμα να παιδαγωγεί και δια της αυστηράς οδού. Είναι απόλυτα λογικό και εκκλησιολογικά τεκμηριωμένο. Η Εκκλησία παραδίδοντας την ποιμαντική ράβδο στον Επίσκοπο του δίνει την δυνατότητα «τοῖς δὲ ἀπειθέσι, καὶ εὐτραπέλοις, χρῶ αὐτῇ, ράβδῳ ἐπιστυπτικῇ, ράβδῳ παιδεύσεως». Αυτό που πρέπει να οριστεί αδιαπραγμάτευτα είναι πως η παιδαγωγική χρήση της ράβδου, δεν μπορεί να ενεργείται σε παιδαγωγίες πέραν του Ευαγγελίου. Ο Επίσκοπος παιδαγωγεί με γνώμονα το Ευαγγέλιο, την αλήθεια και την παράδοση της Εκκλησίας, στοχεύοντας δια της παιδαγωγίας στο να οδηγήσει τον άνθρωπο στον ευτυχή στόχο της θέωσης και της κατά Θεόν μετοχής. Η κατά Χριστόν δια του Επισκόπου παιδαγωγία, στοχεύει στο να οδηγήσει τον άνθρωπο στην ανάπτυξη των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος. Κάθε άλλη ανάπτυξη της πτυχής του ανθρώπου είναι θεμιτή, αλλά δεν είναι έργο του Επισκόπου.

Η κατά Χριστόν παιδαγωγία αναπτύσσεται στην διαρκή προσπάθεια που πρέπει να καταβάλει ο Επίσκοπος στο να αναγνωρίζει τα υπάρχοντα χαρίσματα που κρύβονται σε κάθε άνθρωπο του ποιμνίου του. Γι' αυτό άλλωστε και ο Επίσκοπος «τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα» (Ιω. 10,3) με την θυσία που ζητεί «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ιω. 10,11). Καμία παιδαγωγία κατά Χριστόν δεν είναι θεμιτή αν ο κρατῶν την ποιμαντορική ράβδο Επίσκοπος δεν μπορεί να σταθεί με την υπαρξιακή βεβαιότητα ότι «γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν,» (Ιω. 10,11), που αποτελεί τρόπο βίου στην Εκκλησία. Κάθε άλλη παιδαγωγία μπορεί να σταθεί, αλλά δεν μπορεί να είναι έργο του Επισκόπου.

Η ενότητα του εκκλησιαστικού σώματος διασφαλίζεται από την σταθερότητα του Επισκόπου στην Εκκλησία. Ο λόγος του Επισκόπου πρέπει να είναι Εκκλησία. Η πράξη του Επισκόπου πρέπει να είναι Εκκλησία. Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι το

«Εκκλησία» δεν πρέπει να νοείται στην σύνθεση των υποκειμενικών ή προσωπικών κριτηρίων του Επισκόπου, αλλά του τρόπου που ο Χριστός και οι Πατέρες όρισαν το περιεχόμενο αυτής. Ο Επίσκοπος δεν είναι θεσμός. Θεσμούς έχει ο κόσμος. Ο Επίσκοπος δεν είναι προϊστάμενος, αλλά προεστώς ευχαριστιακής συνάξεως. Εξ 'ορισμού λοιπόν ο λόγος του Επισκόπου δεν μπορεί να μεταβάλλεται στις κοσμικές ανάγκες, γιατί η Ανάσταση που μαρτυρεί, ως αποστολικός διάδοχος, είναι αμετάβλητη. Κάθε συμμόρφωση του επισκοπικού λόγου ή της επισκοπικής πράξης στα σχήματα του κόσμου δεν προάγει την ενότητα του εκκλησιαστικού σώματος. Τον κοσμικό τρόπο σκέψης και αντίληψης και ενέργειας και πρακτικής ο άνθρωπος μπορεί να τον βρει σε πολλούς χώρους. Αν ο λόγος της Εκκλησίας γίνει ένα με αυτούς τους χώρους, τότε η ενότητα διασπάται, γιατί καθένας μπορεί να αναζητήσει τον ίδιο λόγο σε πλείστα άλλα περιβάλλοντα πέραν της Εκκλησίας. Δύσκολη η εποχή covid-19 αναμφίβολα. Όποιος ισχυριστεί το αντίθετο είναι εξωπραγματικός. Και όντως ο Επίσκοπος πρέπει να διαχειριστεί και αυτή την δυσκολία στην άσκηση των ποιμαντικών του καθηκόντων. Άλλο όμως η διαχείριση και άλλο η συμμόρφωση. Η συμμόρφωση για τον Επίσκοπο παραμένει αεί ίδια και μόνο προς την Εκκλησία. Κάθε συμμόρφωση που δεν έχει αυτή την κατεύθυνση δεν είναι ενοποιητική και άρα απάδει προς την επισκοπική ιδιότητα.

Ακριβώς για τον λόγο αυτό ο Επίσκοπος δύναται να ποιμαίνει χωρίς όμως την

απώλεια των δεδομένων που απαιτεί η Εκκλησία και τα οποία ο ίδιος ομολόγησε προ της χειροτονίας του. Ευτυχώς ο Απόστολος Παύλος έδωσε σαφή προσδιορισμό των στοιχείων που μπορούν να αποδείξουν τον Επίσκοπο εγγυητή της ενότητας του εκκλησιαστικού σώματος. Ο λόγος του Επισκόπου πρέπει να αποτελεί απαύγασμα του βίου του και κατ' επιταγήν του Ευαγγελίου οφείλει διαρκώς να αποδεικνύει ότι «άνεπίληπτον εἶναι, [...] νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον,» (Α' Τιμ. 3,2-3). Η ενδεχόμενη αποτυχία του Επισκόπου σε αυτή την οπτική αποτελεί αιτία της διάσπασης του εκκλησιαστικού σώματος, διότι η Πίστη που καταγγέλλει είναι κενή. Ευτυχώς και πάλι ο Απόστολος Παύλος όρισε αυτή την προέκταση λέγοντας: «Τό δὲ Πνεῦμα ρητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν,»(Α' Τιμ. 4,2-3}.

Ο αγώνας του χριστιανού δεν είναι παροντικός. Ενεργείται ως αγών στο παρών, αλλά στοχεύει στην αιώνια κατά Θεόν μετοχή. Αυτός οφείλει να είναι ο στόχος του Επισκόπου. Να διατηρεί το εκκλησιαστικό σώμα στην ενότητα της πίστεως, ώστε άπαν το σώμα να τελειωθεί κατά Θεόν. Το «τετέλεσται» της σταυρικής θυσίας του Χριστού, αποτελεί την διαρκή θυσία του Επισκόπου υπέρ της ενότητας για την οποία προσευχήθηκε ο Χριστός λίγο πριν το «τετέλεσται». Αυτή είναι η ενωτική επισκοπική διακονία, αποτελεί την βεβαιότητα για τον Επίσκοπο ότι «οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.». (Α' Τιμ. 3,13).

Παρά τις δυσκολίες της εποχής covid-19 κάθε χριστιανός οφείλει να στηρίζει τον ρόλο των Επισκόπων της Εκκλησίας του Χριστού. Κύριος τρόπος υποστήριξης είναι η προβολή της θέσεως του Αποστόλου Παύλου, που αποτελεί αδιάψευστο στοιχείο αλήθειας κατά Θεόν και την οποία πρέπει να παραγγέλλει κάθε χριστιανός προς τον Επίσκοπο, ως ακριβώς πράττει το τέκνον προς τον πατέρα. Τούτο το αίτημα του τέκνου οφείλει να εισακουστεί εκ του Επισκόπου, καθόσον είναι αίτημα του Ευαγγελίου. Λέγει: «παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον· ἀμήν.» (Α' Τιμ. 6,13-16).

Η εποχή μας, εποχή covid-19, έχει κινδύνους. Αναμφίβολα βρισκόμαστε ενώπιον καταστάσεων άγνωστων μέχρι σήμερα στον εκκλησιαστικό, αλλά και στον καθ'

ημέραν βίο. Ωστόσο, τούτο δεν είναι ικανό για να μας διαστρέψει από το γνωστόν της Εκκλησίας και το γνωστόν των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος. Αυτή την γνώση ο Επίσκοπος καλείται να την υπερασπιστεί άνευ εκπτώσεων, άνευ αμφιβολιών και σαφώς άνευ συμμορφώσεων, που θίγουν την παραδεδομένη εμπειρία της Εκκλησίας. Και τούτο δεν αποτελεί προσωπική επιλογή του Επισκόπου. Αποτελεί καθήκον αδιαπραγμάτευτο καθήκον καθόσον «οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς Πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ» (Τιμ. Β' 1,7). Η πρακτική αυτή δίνει στο εκκλησιαστικό σώμα την βεβαιότητα ότι ἀρχεται ἀπὸ Ἐπίσκοπο «ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.»(Τιμ. Β' 2,15).Κάτι που δυστυχώς στην εποχή covid-19 τίθεται σε αμφιβολία.

<https://bit.ly/3HqBQHU>